Gjaldeyrismál í alþjóðlegum rekstri

Hörður Arnarson

Rekstur alþjóðlegra fyrirtækja á Íslandi

- Undanfarin ár hafa nokkur sterk alþjóðleg fyrirtæki orðið til á Íslandi
  - Marel, Össur, Actavis, CCP
- Á margan hátt hefur rekstrarumhverfið verið hagkvæmt
  - Aðgangur að hæfu starfsfólki
  - Þar til nýverið, öflugur fjármálamarkaður
  - Hagkvæmt skattaumhverfi
- Óstöðugur gjaldmiðill hefur hins vegar valdið fyrirtækjunum miklum vandræðum og beint vexti þeirra út fyrir landsteinana
  - Undir oki ofurkrónu frá 2001 til 2008
  - Í greipum gjaldeyrirhafta frá 2008

2

Undir oki ofurkrónu frá 2001 til 2008

- Gengi krónunnar hefur verið haldið uppi með háum vöxtum
- Samkeppnishæfni útflutningsfyrirtækja og fyrirtækja í samkeppnisiðnaði hefur verið mjög erfið
- Útflutningsfyrirtæki drógu úr rekstri sínum á Íslandi og virðisaukinn fluttur annað
- Mikill viðskiptakostnaður fyrirtækja við að reyna að draga úr gengisáhættu

➔ **Rekstur fyrirtækja á Íslandi snérist orðið meira um að stýra gengisáhættu en að taka þátt í alþjóðlegri samkeppni**

3

Í greipum gjaldeyrishafta frá 2008

- Veik króna
  - Styrkir samkeppnishæfni íslensku starfseminnar
- Gengisáhætta mikil
  - Engar gengisvarnir mögulegar
- Takmarkanir í galdeyrisviðskiptum
  - Hefta aðgengi erlendra fjárfesta
- Miklar viðskiptahindranir
  - Aðgangur að fjármögnun mjög takmarkaður
    - Erlendar lánastofnanir lána ekki til "íslenskra" fyrirtækja
  - Skortur á aðgangi að greiðslutryggingum í viðskiptum
  - Orðstír Íslands og íslenskra fyrirtækja slæmur
    - Skortur á trausti

➔ **Við núverandi aðstæður snýst rekstur fyrirtækja á Íslandi meira um að leysa úr greiðsluvanda en að taka þátt í alþjóðlegri samkeppni**

4

Óbreytt staða í gjaldeyrismálum

- Fyrirtæki með mikinn virðisauka á Íslandi búa við mikla gengisáhættu
  - Skortur á framvirkum gjaldeyrismarkaði
- Aðgangur að fjármögnun mjög takmarkaður
  - Erlendir bankar fjármagna ekki íslensk fyrirtæki
  - Íslenskir bankar munu vegna smæðar sinnar hafa takmarkað bolmagn til að styðja við alþjóðleg fyrirtæki
- Erlendir fjárfestar munu forðast Ísland
  - Gengisáhætta
  - Gjaldeyrishöft
- Orðstír Íslands mun áfram verða slæmur
- Alþjóðleg fyrirtæki munu eiga mjög erfitt með að starfa á Íslandi
  - Vexti fyrirtækjanna verður beint annað

5

Nauðsynlegt að breyta áherslum

- Hvernig stuðlum við að sem bestum lífskjörum á Íslandi á komandi árum?
- Ofuráhersla undanfarinna ára á hagvöxt sem var keyrður áfram með lántökum, hefur beðið skipbrot
- Framundan er tímabil þar sem áherslan verður að vera á
  - Auknar útflutningstekjur
  - Minni innflutning
- Mismuninn þarf að nota til að greiða niður þær skuldir sem við höfum stofnað til

➔ **Meginverkefni komandi ára er hvernig aukum við útflutning og sköpum sem mestan virðisauka á Íslandi**

6

Aukning útflutningstekna

- Aukning útflutningstekna mun á næstu 3- 5 árum koma að langmestu leyti frá núverandi fyrirtækjum
- Flestar greinar geta aukið umsvif sín á Íslandi eftir erfitt tímabil ofurkrónunnar
  - Iðnaður
  - Sjávarútvegur
  - Ferðaþjónusta

➔ **Áður en fyrirtæki geta tekið afstöðu til vaxtar Íslandi umfram vöxt í öðrum löndum þá þarf að skapa trúverðurgar forsendur – að rekstrarumhverfi fyrirtækjanna sé hér samkeppnisfært**

7

Hvað þarf til þess að alþjóðleg fyrirtæki geta starfað á Íslandi?

1. Stöðugleiki í gjaldeyrismálum gagnvart helstu mörkuðum
   - Virkur framvirkur gjaldeyrismarkaður
2. Traust bankakerfi
   - Aðgangur að fjármögnun í mismunandi gjaldmiðlum
   - Sambærilegir vextir og í öðrum löndum
3. Aðgangur að hæfu starfsfólki
4. Samkeppnishæft skattkerfi
5. Góður orðstír landsins

➔ **Mikilvægt að skapa skýra framtíðarsýn sem tryggir fyrirtækjum samkeppnishæf rekstrarskilyrði á Íslandi**

8

Skýr framtíðarsýn nauðsynleg

- Eingöngu tveir kostir í stöðunni
  1. Nota íslensku krónuna í lokuðu hagkerfi
  2. Sækja um aðild að Evrópusambandinu og stefna á upptöku evru

- Ef fyrri kosturinn er valinn þá munu önnur alþjóðleg fyrirtæki en þau sem byggja á nýtingu náttúrauðlinda ekki þrífast á landinu

- Stjórnmálamenn og þjóðin komast ekki hjá því við núverandi aðstæður að taka skýra afstöðu til þessara kosta

➔**Það að taka ekki afstöðu er stuðningur við íslensku krónuna í lokuðu hagkerfi með tilheyrandi afleiðingum fyrir lífskjör þjóðarinnar**

9

Takk fyrir